

թանգ, խնդրում եմ բարեհաճէք որ առաջ տեղ հասցնել յինչպիսի գումարը: Ատորագրութիւնը շարունակուած է և երբ կը վերջանայ ստորագրութեան թիւերը նոր ժողոված փողերի հետ ի միասին թիւերը կուղարկեմ խմբագրութեանը, որ բարեհաճէք հրատարակել: Մշակիմ մէջ ի գիտութիւն թողալու հետ սրկութեանս վերոյիշեալ նպատակով բացված է ստորագրութիւն քաղաքի երկսեռայ ուսումնարանները սանուհիներ և սաների մէջ էլ:

Գարր. քահ. Տուրքալեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒՆ

Երևան, 16 փետրվարի

Այս նամակով կամենում եմ պատասխանել Մշակի թղթակից պ. Ա. Եր.-ին, նրա յայտնած մի քանի զրպարտութիւնների համար, որոնց նա իրան թող էր տուել հրապարակ հանել: Պարոնը գրում է թէ հ. Մեքենայի երկու որդիները ուսուցիչ են Գ. ուսումնարանում, և իր ու առատ ուսուցիչ են կուլ տալիս: Այդ բոլորովին սուտ է, որովհետեւ տէր-Տոր միայն մէկ որդին է ուսուցիչ լինելու դպրոցում և այն ևս եմ, և ոչ թէ առատ ուսուցիչ եմ ստանում, այլ մի հասարակ զրազրի ուսուցիչ եմ ստանում, որպէս շատ զրազրիներ... Իսկ ինչ որ վերաբերում է իմ քրոջը, ես աւելորդ եմ համարում այդ մասին խօսել, որովհետեւ նա ոչ ուսուցչուհի է, և ոչ էլ վարձ է ստանում: Այլ նա վարժուհի ուսուցչուհի պաշտօն է կատարում բոլորովին ձրի, միջնդետ. միւս ուսուցչուհիները վարձ են ստանում:

Խորհուրդ կը տայի՞ր պ. Ա. Եր.-ին իր հաղորդած տեղեկութիւնների մէջ խմբագրութեան հաւատարմութիւնը դէպի չարը չը գործածել, և ճշմարտութիւնը իր կրթերին խաղալի չը դարձնել:

Ա. Մեքենայ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ստացանք ՎԱԿԱՐԵԱՊԱՍԻ բնակիչ Սարգիս Խնդրաբանցի 2 բուրջ յօգուտ թիւքաց Հաստատանի հայ սովատանիներին:

Ստացանք յօգուտ վանի սովատանիների թիւքիսաբան պ. Խաչակ Բուդաբանցի 10 բ., և նոյն քաղաքի բնակիչ պ. Յովհաննէս Տէր-Սարգիսեանից նոյնպէս 10 բուրջ:

Ստացանք ԲԱԳՈՒԻՅ պ. Գրիգոր Թուսանցից յօգուտ վանի սովատանիների 100 բուրջ:

Կիկի վ. քաղաքից ստացանք պ. Անտոն Գէորգեանի, տ. Մարգարիտ Գէորգեանի և օրերդ Անտոն Գէորգեանի ձեռքով քաղաքի թէ հայ և թէ մասամբ ուսումնարանութիւնից նուիրատուութեամբ հաւաքած 100 բուրջ յօգուտ վանի սովատանիների: Յաւելով չինք կարող տպագրել նուիրատուների բոլոր ազգանունները, որովհետեւ մեծ մասը շատ անտրոշ կերպով են գրված, փողի հետ ստացանք և ուսուցիչ լինելով գրված մի նամակ, որ ստորագրված է Անտոն Գէորգեանի ձեռքով:

Ստացանք ՓՈԹԻՒԻՅ յօգուտ վանի սովատանիների Հարապետ Տէր-Բակովեանցից 10 բուրջ, Ալէքսանդր Տէր-Բակովեանցից 10 բ. և Թիկին Մարգարիտ Տէր-Բակովեանցից 5 բուրջ, ընդամենը 25 բուրջ:

ԱՐՏԱԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԻՆ ԱՍՒԱՅԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Անգլիական առաջին միսիոնարին պարլամենտի մէջ առաջարկված հարցերից և նրանց տուած կողմնակի պատասխաններից երևաց, որ անգլիական և պարսից կառավարութիւնների մէջ մի համաձայնութիւն է կայացել, որ ուղղված է Ռուսաստանի գործողութիւնների դէմ Միջին Ասիայում:

Այդ մասին մի քանի ժամանակ առաջ հեռագիրը բաւական մոլոր կերպով հաղորդեց, որ մի մեծ պետութիւն ձգտում է Ռուսաստանի դէմ ուղղված մի դաշնակցութիւն կապել Պարսկաստանի հետ:

Այդ համաձայնութեան յայտնվելը նշանաւոր է Ռուսաստանի համար, որովհետեւ դրանից պարզ երևում է, թէ անգլիական կառավարութիւնը ինչպիսի միջոցներ պէտք է գործ դնէ Ռուսաստանի ազդեցութիւնը Ասիայում փոքրացնելու համար: Անգլիական կառավարութիւնը հասկացել է, որ այն արդիւնքները, որոնց նա դնում էր Միջին-Ասիայում ուսուցչական քաղաքական ընդդիմադրութեւն համար, այժմ բոլորովին հնացել են և որ հարկաւոր են այդ նպատակին հասնելու համար նոր միջոցներ գտնել: Ինչպէս երևում է անգլիական կառավարութիւնը գործողութիւնների մի նոր նախագիծ է կազմել, որով միտադրել է վերջնական սահման որոշել: Ասիայում ուսուցչական անգլիական տիրապետութիւնների մէջ:

Այդ նպատակին հասնելու համար անգլիական կառավարութիւնը ստեղծեց «Նեղ» կատանի Կայսրուհու տիրոջը, որպէս զի ընդդիմադրէ ուսուցչական կամ Վսկայական Քաղաւոր տիրոջի ազդեցութեանը:

Անգլիական կառավարութեան ձգտումները Փոքր-Ասիայի վրա հովանաւորութեան իրաւունք ունենալու համար նոյն նպատակին էին հասնում: Այդ հովանաւորութեան օգնութեամբ հաստատվում էր Բերլինի դաշնագրով որոշված ուսուցչական սահմանը, որի միւս կողմը ուսուցչական ազդեցութիւնը չը պէտք է կարողանայ անցնել:

Նորեւում վերաբնակված ուսուցչական դաշնագրեր, որի հիման վրա Կուլչու երկիրը չինացիների ձեռքն է անցնում, մեծ յոյսեր է տալիս անգլիական կառավարութեանը: Նոր դաշնագրեր ուսուցչական և չինացի կառավարների մէջ մի սահման է որոշում, որի միւս կողմը չինացիների դարեւոր ինքնուրոյնութեան պատճառով չէ կարող անցնել ուսուցչական ազդեցութիւնը: Բացի այդ անգլիական կառավարութիւնը աշխատում է թշնամացնել չինական կառավարութիւնը Ռուսաստանի հետ:

Այս բոլորից յետոյ անգլիական կառավարութեանը մնում էր միայն Անգլանիստանից և Պարսկաստանից Ռուսաստանի համար մի ընդդիմադրող ոյժ ստեղծել և նա հասա իր նպատակին Անգլանիստանը գրեթէ նուաճելով և Պարսկաստանի հետ դաշնակցութիւն կապելով:

Միջին-Ասիայի գործերի այս դրութիւնը նկարագրելով լրագիրները այն կարծիքն են յայտնում, որ այդ բոլորը չեն կարող արգելք լինել այն նպատակներին, որոնց Միջին Ասիայում ձգտում է ուսուցչական կառավարութիւնը:

Պարսկաստանի քաղաքականութեան այդ փոփոխութեան պատճառով լրագիրները կարծում են, որ ուսուցչական կառավարութիւնը Պարսկաստանին հետեւեալ երկու պահանջներ պէտք է անէ. 1) պէտք է Մեքենայի մէջ մշտական բնակութիւն ունենայ ուսուցչական դաշնական և առևտրական գործակալը նոյն իրաւունքներով, որ ունի ներառում ապրող անգլիական գործակալը. և 2) վերջնականապէս պէտք է որոշվի, թէ Պարսկաստանը թուրքմենների դաշտերի կողմից որ տեղերն է իր սահմանները համարում:

ՅԻՆԱՆԻՍ

Ընդերկրորդներին յայտնի է, որ վերջին ժամանակները Պարսկաստանի կառավարութեւն է հանրապետական Պրէսիդէնտ կազմած միսիոնարական կարիւնետից: Պարսկական այդ միսիոնարութեան դրութիւնը բաւական փոփոխուեցաւ այն վիճարանութիւններից յետոյ, որ ևս զանազակից ժողովի մէջ կոմունարների ներուժն շնորհեաւ հարցի առիթով: Այդ վիճարանութիւնների ժամանակ Պրէսիդէնտի յայտնվելը և կառավարչական տաղանդը բաւական օգնեցին նոր միսիոնարութեան հաստատվելուն: Բացի այդ ուրիշ միսիոնարութեան հաստատվելը Վրանդ-Ջանի հետ: Համաձայնութեան դրութեանը հիմնարկները ետեւաները կը լինեն. Հասան-խանին պէտք է էմիր ընտրել, անգլիական կառավարութիւնը դրամական առատ սուբսիդիա կը տայ էմիրին. անգլիական զինաւոր ոյժերը Կանդամակից դէպի Ալիկի յետ կը քաշվեն. Կարուի տիրապետութեան ապահովութիւնը և անգլիական դեսպանի կարող ուղարկելը, երբ էմիրը

ճարանութիւնների ժամանակ Պրէսիդէնտից յայտնվելը և կառավարչական տաղանդը բաւական օգնեցին նոր միսիոնարութեան հաստատվելուն: Բացի այդ ուրիշ միսիոնարութեան պատգամաւորներին աւելի ամրացնել այդ միսիոնարութիւնը:

Լրագիրները այդ պատճառներից զըլխաւորը համարում են Եւրոպայի ներկայ անորոշ դրութիւնը: Կերմանական լրագրութեան օտարոտի յօդուածները, Կոստանյի և Աւստրո-Ունգարիայի լրագրած յարաբերութիւնները և այլն, զրանք բոլորը ենթադրել են տալիս, որ Եւրոպայում նշանաւոր անցքեր են պատրաստվում, որոնց ոչ ոք չէ կարող նախագուշակել: Եթէ Եւրոպայի մէջ որ և է դիպում պատահի, Պարսկաստանի դրութիւնը չափազանց դժուար կը լինի:

Այդ պատճառով Պարսկաստանը ուրախուում են, որ իրանց միսիոնարութիւնը այնպիսի մի մարդուց է առաջնորդվում, որի հաստատ կամքին, եռանդին և կառավարչական տաղանդին կատարել հաւատ են ընծայում: Գրեթէ բոլոր հանրապետականները իրանց ժողովների ժամանակ յայտնեցին, որ նորա մտադրել են պաշտպանել այժմեան միսիոնարութիւնը:

Ոչ թէ միայն հանրապետականները, այլ միշտ անգամ միապետական կուսակցութեան նշանաւոր անդամները հասկացել են, որ այսպիսի բողոքներում Պարսկական միսիոնարութեանը պէտք է առաջնորդէ Պրէսիդէնտի նման եռանդաւոր, խիճը և ամենքից յարգված մի մարդ: Միապետական չափաւոր հըրատարակութիւնները թէպէտ և յարձակվում են միսիոնարութեան վրա, բայց առաջնորդ պէս հանրապետական միսիոնարների բոլոր գործողութիւնները անպիտան և փնասկար չեն համարում:

Բարձրագոյն ուսումնարանական խորհրդի փոփոխման մասին Ֆերրիի առաջարկած օրէնքի ձայների հաշակն մեծամասնութեամբ ընդունելը, Ջոն Լեմուսն հանրապետականի սեփական ընտրվելը, որի հետ մրցելու համար աջակողմեաններից ոչ ոք չառաջարկեցաւ, այդ բոլորը հաստատում են, որ կուսակցական ներքին վեճերը դադարում են, սպառնացող արտաքին գործերին ընդդիմադրելու համար, որ կուսակցութիւնները մտնում են միմեանց իրանց հայրենիքին սպառնացող վրէտանդի առաջն առնելու համար:

ԱՐՏԱԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Polit. Corresp.» լրագրին հաղորդում են Կ. Պոլսից, որ վերջին ժամանակները անդադար խորհուրդներ են ունենում հայոց պատրիարքը, անգլիական դեսպան Լայպոկ և գերմանական հաւատարմատարը: Կարծում են, որ այդ երկու դիպուկանքները, Լայպոկ և գերմանական հաւատարմատարը թիւքաց Հայաստանի համար վերանորոգութիւնների մի ընդարձակ նախագիծ են մշակում և ժամ ժամանակներում կը ստիպեն Ի. Գրանը իրագործել այդ նախագիծը: Անցնել իրականութեւնը ունի միջամտել այդ հարցերին յունիսի Է. Գրանը գաշնագրութեան և Բերլինի դաշնագրի 61-դ յօդուածի հիման վրա, բայց վերանորոգութիւնների նախագիծ իրագործումը աւելի աջողութիւն կունենայ, եթէ հզոր Գերմանիան իր աշխատանքները կը միացնի անգլիական կառավարութեան աշխատանքների հետ:

«Daily News» լրագրին հաղորդում են Կարուից, որ անգլիական գործակալ Մուստաֆա-խանը իրականութեւնը յարաբերութիւններ է հաստատել Վրանդ-Ջանի հետ: Համաձայնութեան դրութեանը հիմնարկները ետեւաները կը լինեն. Հասան-խանին պէտք է էմիր ընտրել, անգլիական կառավարութիւնը դրամական առատ սուբսիդիա կը տայ էմիրին. անգլիական զինաւոր ոյժերը Կանդամակից դէպի Ալիկի յետ կը քաշվեն. Կարուի տիրապետութեան ապահովութիւնը և անգլիական դեսպանի կարող ուղարկելը, երբ էմիրը

կը յայտնէ թէ ինքը վերջնականապէս իշխանութիւն է ստացել:

«Պարսկական» ակադէմիան այս օրերս իր մէջ ընդունել անհատի նախկին նախագահ զուլա Օղիֆրէ Պակիէին, որը հանգուցեալ արքայականութեան Կրկանի տեղ է ընտրված: Նոր ընտրված անհատի սովորական ճառին, որ, որպէս ընդունված է, իր մէջ նախորդի գովասանքներն է պարունակում, պատասխանեց պ. Ֆիկաստէլը: Այս վերջին մանրամասնաբար ինչեք Պարսկաստանի հանգուցեալ կանցերը զուլա Օղիֆրէ Պակիէի ծառայութիւնները: Պէտք է նկատել, որ Պարսկական ակադէմիայի նոր անդամ իր հետնորդական տաղանդի համար է ընտրված և միայն երկու մեծ քաղաքական ճառեր խօսեց:

«Վիկտոր Հիւգոն նորերում իր ծննդեան եօթնամեակն է իննը տարեդարձը տոնելը»:

«Վիեննայի «Presse» լրագիրը հաղորդում է, որ Մեծ-Բրիտանիայից նոր ամրութիւններ ուղարկվեցան Աֆգանիստան»:

«Daily News» լրագիրը հաղորդում է, որ անգլիական կառավարութիւնը վերջնականապէս վճռեց Աֆգանիստանը մի քանի անկախ իշխանութիւնների վրա բաժանել: Անգլիական զորքերը Կարուլ և մի քանի ամրութիւններ կը գրաւեն:

«Times» լրագիրը փարգից անգլիական է ստացել, որ ստատուս-սկիտար Ռուսովին յանձնված է մշակել Ռուսաստանում Գրիգորեան տոմար մտցնելու նախագիծը:

«Nord. Allg. Zeitung» լրագիրը բանակաւ ունենալով բնակարան «Pays» լրագրի հետ, հաստատում է, որ Գերմանիայի անհրաժեշտ է զինուորով Ռուսաստանի և Պարսկաստանի անդադար զինուորով պատճառով:

«Daily News» լրագիրը հաղորդում է, որ Հռոմի պապը, իր ընտրութեան երկրորդ տարեդարձին ընդունեց կարդինալներին. Նա, ի միջի այլոց, յայտարարեց, որ կաթոլիկական եկեղեցին թողաւոր ապագայ կունենայ Եւրոպայի արեւելքի այն երկրներում, որոնց կառավարում են այսպիսի թագաւորներ, որպիսիք են Ռումինիայի իշխան Կարլը և բուլղարական իշխան Ալէքսանդրը: Կերդինալ լրագիրը հեղհեղեղ աւելացնում է, որ պապի այս կարծիքը շատ հրապարակ է բուլղարական և բուսնական ժողովուրդների համար:

«Վաշինգտոնից» հաղորդում են լրագիրներին, որ պատգամաւորների ժողովը ընդունեց օրէնքի այն ծրագիրը, որով Կրկանի պէտք է ուղարկվի մէկ նաւ: զանազան պաշարեղէններով, որոնք հաւաքված են թշուառ Կրկանից ներս համար:

«Ինտեր-Սիւրս» տալուկը (դեղին տոնքը) սաստիկ տարածվում է Բաղադում նրանից իւրաքանչիւր օր 8—10 մարդ է մեռնում:

«Պարսից» լրագիրը անգլիական դեսպան Տոմսոնին, որ նա բաւական գումար չունի գարնանը Հէրատը գրաւելու համար և թէ նա յոյս ունի, որ Անգլիան կօգնի նրան պարսկական մեծ փոխառութիւն անելու:

Ի ԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նորեւում Հռոմում մէկ նոր արագադիր մեքենայ են հնարել: Այս մեքենան մարդկային խօսակցութիւնը տպագրում է թղթի վրա նոյն արագութեամբ, ինչպէս նա արտասանվում է. բազմամանկ բառերը միանգամից են տպվում: Տպագրութեան գործողութիւնը կատարվում է այս նպատակի համար յարմարեցրած մատերի (клатанги) միջոցով: Մէկ բազմամանկ բառ տպագրելու համար հարկաւոր է միանգամից մի քանի մատերին խփել: Արագադրական այս մեքենան իր կատարելագործութեամբ գերազանցում է այն մեքենայից, որը ներկայացրած էր փարիզի աշխարհահանգէսին: Վերջինը այն մեծ աշխարհագրութիւն ունէր, որ նրա վրա տեսանելի կերպով տպված տառերը, հասկանալի լինելու համար, պէտք էր թղթի վրա արտադրել, որովհետեւ ուրիշ կերպով միայն ինքն արագադիր կարող էր հասկանալ այդ տպածը, այն ինչ նոր մեքենան, խօսակցութիւնը տպագրելով սովորական տառերով, նրան ամեն մէկին մատչելի է անում:

ՄԵԱԿԻ ԶԵՆԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՆԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒՆԻՑԻ, 27 փետրվարի: «С. Петерб. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է որ Գարուն ման գտնվում է արդէն Անգլիայում:

ՕԻԼՍԱ, 26 փետրվարի: Կամաւոր նաւատորմի նաւատորմները տունցին Վոսկիլա կրէյսերի վրա իրանց հովանաւոր, Քաղաքական գի ծննդեան օրը: Տնտեսութեւնը իրանց պատահելի է մի քան օրը, երբ քաղցից կրէյսերները կանոնաւոր երթեւեկութիւնը դէպի հեռաւոր արեւելք: Երկրորդն Վոսկիլա կրէյսեր իր խարխալը բարձրացրեց և ծանապարհ ընկաւ բեռնաւորված Վոսկիլայի վաճառականների ապրանքներով:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ